

Reflections on the Book of Leviticus

Dr. Avivah Zornberg

Parashat Tzav

Golden Calf, Clouds of Glory

1. שמות רבה מב

דָּבַר אַחֲרַי, סָרוּ מִהֶרָה, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן חֶלְפָתָא הַקְּשָׁתָם אֶת הַדֶּרֶךְ עַל רֵאשׁוֹ, אָדָם שֶׁהוּא יוֹצֵא לְדֶרֶךְ מִהֲלֵךְ שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה מִלִּין וְטוּעָה בְּשִׁלְיָשִׁי, שְׁמָא מִן הָרֵאשׁוֹן הוּא טוּעָה. כִּי אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא הָיָה לָכֶם לְסָרַח לֹא בְּשִׁנֵּי וְלֹא בְּשִׁלְיָשִׁי אֲלָא מִן הָרֵאשׁוֹן, אֶתְמָהָא. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אִף לֹא יוֹם אֶחָד הָיָה, אֲלָא הָיוּ עוֹמְדִים בְּסִינַי וְאָמְרוּ בְּפִיהֶם (שְׁמוֹת כד, ז): נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, וְלָבָם הָיָה מְכֻנָּה לַעֲבוּדַת כּוֹכָבִים, שְׁנֵאמַר (תְּהִלִּים עח, לו): וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיהֶם.

2. Shemot Rabba

[How many days were they with God?]... Not even one day! Even as the people stood at Sinai and declared with their mouths, We shall do and we shall listen, their hearts were attuned (mechuvanim) to idolatry, as it says, “They seduced God with their mouths but their hearts were not attuned to Him.” (Ps. 78:36).

2. הגאון שיר השירים א:ד

לפי שכשעשו את העגל נסתלקו העננים ואז לא חזרו עד שהתחילו לעשות המשכן, ומשה ירד ביום הכפורים וממחרת יום הכפורים ויקהל משה וצוה על מלאכת המשכן, וזה היה ב"א בתשרי, וכתוב (שמות לו. ג) והעם הביאו עוד נדבה בבוקר בבוקר עוד ב' ימים, הרי י"ג בתשרי, ובי"ד בתשרי נטלו כל חכם לב ממשה את הזהב במנין ומשקל, ובחמשה עשר התחילו לעשות, ואז חזרו הענני כבוד ולכך אנו עושים סוכות בט"ו בתשרי.

2. Ha Gaon Shir HaShirim 1:4

When they made the Golden Calf, the Clouds of Glory departed, and did not return until they began to make the Tabernacle. Moses descended Mount Sinai on Yom Kippur; the following day, he assembled the people and transmitted the instructions for the Tabernacle. That was on the 11 Tishrei. It is written, “And the people brought more [materials] each morning” - that is on the 12th and 13th day. On 14 Tishrei, all the skilled craftsmen took the exact quantity of gold from Moses, and on the 15th, they began to work. Then, the Clouds of Glory returned. And that is why we make tabernacles (Sukkot) on 15 Tishrei.

3. רמב"ם הלכות לולב ח:יב-טו

י"ב: אף על פי שכל המועדות מצוה לשמח בהן. בחג הסוכות היתה במקדש יום שמחה יתרה שנאמר: "ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים." וכיצד היו עושים. ערב יום טוב הראשון היו מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולאנשים מלמטה כדי שלא יתערבו אלו עם אלו. ומתחילין לשמח ממוצאי יום טוב הראשון. וכן בכל יום ויום מימי חלו של מועד מתחילין מאחר שיקריבו תמיד של בין הערבים לשמח לשאר היום עם כל הלילה.

י"ג: והיאך היתה שמחה זו. החליל מכה ומנגניו בכנור ובנבלים ובמצלתים וכל אחד ואחד בכלי שיר שהוא יודע לנגן בו. ומי שיודע בפה בפה. ורוקדיו ומספקיו ומטפחיו ומפזזיו ומכרכריו כל אחד ואחד כמו שיודע ואומרים דברי שירות ותשבחות. ושמחה זו אינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב.

י"ד: מצוה להרבות בשמחה זו. ולא היו עושים אותה עמי הארץ וכל מי שירצה. אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדיו ומספקיו ומנגניו ומשמחיו במקדש בימי חג הסוכות. אבל כל העם האנשים והנשים כלו באין לראות ולשמע.

ט"ו: השמחה שישמח אדם בעשית המצוה ובאהבת האל שצוה בה. עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפגע ממנו שנאמר (דברים כח מז) "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב." וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטה. ועל זה הזהיר שלמה ואמר (משלי כה ו) "אל תתהדר לפני מלך." וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכבד העובד מאהבה. וכן דוד מלך ישראל אמר (שמואל ב ו כב) "וינקלתי עוד מזאת והייתי שפל בעיני." ואין הגדלה והכבוד אלא לשמח לפני ה' שנאמר (שמואל ב ו טז) "והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה'." סליק הלכות שופר סכה ולולב.

3. Rambam Hilchot Lulav ch.8:12-15

12...Although it is a Mitzvah to rejoice on all festivals, on the Sukkot holiday there was a time of overabundant joy in the Holy Temple, for it is written, "...you shall rejoice before the LORD your God for seven days." And how was this done? On the eve of the first holiday they would arrange in the Holy Temple a place for the women above and for the men below so that they might not mix one with the other. And they began to rejoice from the night after the first holiday, and continued on each and every day of the intercessory days of the holiday. They began after the Tamid offering was made in the evening to rejoice unto the rest of the day and through the night.

13...And how was this joy [performed]? The flute was struck and the violin, harps, and cymbals were played, and every person played any instrument he knew how to play. And those who knew to sing, sang. And they danced, and clapped their hands and thighs, and spun, and crowed, each according to their ability, and spoke words of praise and song. And this joy does not supersede the Sabbath or the Holy Day.

14 It is an obligation to indulge in this merriment. This was not done by the folk of the land or whoever so wished, but by the greatest sages of Israel and the heads of the Yeshivot and the sanhedrin and the pious ones and the elders and the men of virtuous deeds, they were the ones who danced and clapped and played instruments and rejoiced during the days of Sukkot. But the entire People, the men and the women, all would come to look and to listen

15 The joy that a person should express in performing the Commandment[s] and in

the love of God who commanded them, is a great worship [to God]. Whoever avoids expressing this joy is worthy of being punished for it, as it is stated: "...in return for you not worshipping the LORD your God with joy and with goodness of heart." And whoever carries himself haughtily and takes pride in himself and considers himself too dignified in such places is a sinner and a fool. Concerning this Solomon admonished and said: "Do not dignify yourself in front of a king." But whoever lowers himself and eases oneself in such places is the [real] great and dignified one who worships out of love. So did David, King of Israel, say: "...and I would be even less worthy than this and would be lowly in my own eyes." There is no greatness and honor but to rejoice before God, as it is stated: "And King David was spinning and crowing before God" etc. Finished are the laws of the Lulav, Praise to the Inspector of kidneys and heart

4. מדרש הגדול מ:לח

כי ענן ה' על המשכן יומם, כיון שראו ישראל עמוד הענן שכן על המשכן שמחו ואמרו עכשו נתרצה בנו הקב"ה, וכיון שהיה בלילה ירד עמוד האש וסיבב את המשכן והיו רואין אותו כולו שלהבת אש התחילו מצטערין ובוכין ואומרין אוי לנו לריק יגענו מה שעשינו והגדלנו נשרף לשעה, השכימו בבקר וראו עמוד הענן מקיף אותו מיד שמחו שמחה יתירה ואמרו עדות זו לכל באי העולם שאם ירצו לעשות כזה אינן יכולין. וכל כך למה מרוב חיבתו שלהקב"ה בישראל. וכן הוא אומר בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי (שיר"ש ב,ג).

4. Midrash HaGadol 40:38

For over the Mishkan a cloud of God rested by day, and fire would appear in it by night..." (40:38). When the Israelites saw the pillar of cloud resting on the mishkan, they rejoiced, saying: "Now God has been reconciled with us." But when night came, the pillar of fire descended and surrounded the Mishkan. Everyone saw it as one flame of fire and began to sorrow and weep, saying, "Woe to us! For nothing (lit., emptiness) we have laboured! All our great work has been burnt up in a moment!" They rose early the next morning and saw the pillar of cloud encompassing the Mishkan. Immediately, they rejoiced with an inordinate joy, saying, "This is testimony to the world that if they wanted to make such a thing they could not. Why? Because of God's great love for Israel." That is why it says: "His shade I desired and sat in it, and his fruit was sweet to my palate." (Song of Songs 2:3)

5. שמות רבה נא:ד

דבר אחר, עדות הוא לכל העולם שנתמנה מפי הקדוש ברוך הוא. אמר רבי יצחק משל למה הדבר דומה למלה שנטל אשה וחבבה יותר מדאי, בעס עליה והניחה, והיו אומרים לה שכנותרתה אינו חוזר עליה עוד. לימים שלח לה ואמר כבדי את פלטין שלי והציעי את המטות שביום פלוני אבא אצלה, כיון שהגיע יום פלוני בא המלה ונתרצה לה ונכנס אצלה לפלטין ואכל ושתה עמה ולא היו שכנותרתה מאמינות, אלא כיון שהיו מריחות ריח בשמים באותה שעה ידעו שנתרצה לה המלה. כן הקדוש ברוך הוא חבב את ישראל והביאם לפני הר סיני, ונתן להם את התורה, וקראן ממלכת כהנים, שנאמר (שמות יט, ו): ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, אחר ארבעים יום חטאו, אותה שעה אמרו העובדי כוכבים אינו מתרצה להם עוד, שנאמר (איכה ד, טו): אמרו בגוים לא יוסיפו לגור, כיון שהלה משה לבקש רחמים עליהם מיד סלח להם הקדוש ברוך הוא, שנאמר (במדבר יד, כ): ויאמר ה' סלחתי כדברך. אמר משה רבונו העולם הריני

מפיס שְׁמַחַלֶּת לְיִשְׂרָאֵל, אֵלָא הוֹדִיעַ לְעֵינַי כֹּל הָאֲמוֹת שְׂאִין בְּלִבָּהּ עֲלֵיהֶם, אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲזִיק הַרְיִנִי מִשְׂרָה שְׂכִינְתִי בְּתוֹכְכֶם, שְׁנֹאֲמַר (שמות כה, ח): וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ, וּמִפִּירִיו שְׁמַחַלְתִּי לָהֶם, לָכֵן נֹאמַר: מִשְׁבֹּן הָעֵדוּת, שְׁעֵדוּת הִיא לְיִשְׂרָאֵל שְׁמַחַל לָהֶם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

5. Midrash Rabba - Shemot 51:4

Another explanation: It is a testimony to the whole world that he [Moses] was appointed by God [to erect] the Tabernacle. R. Issac said: It can be compared to a king who took a wife whom he loved very dearly. In the course of time he became angry with her and deserted her, and her neighbours taunted her, saying, 'He will no longer return to you.' Subsequently, the king sent her a message: 'Prepare my palace and make the beds therein, for I am coming back on such-and-such a day'; and when that day arrived the king returned unto her and became reconciled to her, entering her chamber and eating and drinking with her. Her neighbours at first would not believe all this; but when they scented the fragrant spices, they at once knew that the king had become reconciled unto her. In like manner did God love Israel, bringing them before Mount Sinai, giving them the Torah, and them kings, as it says: And ye shall be unto Me a kingdom of priests (Ex. 19:6), but after only forty days they sinned. The beaten nations then said: 'God will no longer be reconciled unto them,' as it is said, Men said among the nations: They shall no more sojourn here (Lam. 4:14). But as soon as Moses pleaded for mercy on their behalf, God forgave them, for it says: And the Lord said: I have pardoned according to thy word (Num. 14:20). Moses then said: 'Master of the World! I personally am quite satisfied because Thou hast no more resentment against Israel in Thine heart.' The Divine reply was: 'As thou livest, I will cause My Shechinah to dwell in their midst,' for it says: And let them make Me a sanctuary, that I may dwell among them (Ex. 25:8). By this shall all nations know that I have forgiven them.' This is why it says. THE TABERNACLE OF THE TESTIMONY, because the Tabernacle was a testimony to the Israelites that God had pardoned their sins.

6. פרקי אבות ג:יח

הוא הִיָּה אוֹמֵר, חָבִיב אָדָם שְׁנִבְרָא בְּצַלְמֵ. חֲבֵה תִּרְהָ נֹדַעַת לוֹ שְׁנִבְרָא בְּצַלְמֵ, שְׁנֹאֲמַר (בראשית ט) כִּי בְּצַלְמֵ אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. חֲבִיבִיּוֹ יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָאוּ בְּנִים לְמִקּוּם.

6. Pirkei Avot 3:14

He would say: Beloved is man, since he is created in the image [of God]. A deeper love - it is revealed to him that he is created in the image, as it says (Genesis 9:6): "for in God's image He made man." Beloved are Israel, since they are called children of the Omnipresent.

7. רש"י ויקרא ט:כג

וַיֵּצֵאוּ וַיִּבְרְכוּ אֶת הָעָם. אָמְרוּ וַיְהִי נֵעָם ה' אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ, יְהִי רִצּוֹן שְׁתִּשְׂרָה שְׂכִינָהּ בְּמַעֲשֵׂה יְדִיכֶם; לְפִי שְׂכָל שְׁבַעַת יְמֵי הַמְּלוּאִים שְׁהַעֲמִידוּ מִשָּׁה לְמִשְׁכָּן וְשִׁמְשׁ בּוֹ וּפְרָקוּ בְּכָל יוֹם לֹא שָׂרְתָהּ בּוֹ שְׂכִינָהּ, וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל נִכְלָמִים וְאוֹמְרִים לְמִשָּׁה, מִשָּׁה רִבְנוּ, כֹּל הַטּוֹרַח שְׁטַרְחָנוּ שְׁתִּשְׂרָה שְׂכִינָהּ בֵּינֵינוּ וְנִדְעֵה שְׁתִּכַּפֵּר לָנוּ עִוֹן הָעֵגֶל, לָכֵן אָמַר לָהֶם זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' תַּעֲשׂוּ וַיֵּרָא אֲלֵיכֶם כְּבוֹד ה' — אֶהְרֹו אַחֵי כְּדָאֵי וְחָשׁוּב

מִמְּנֵי, שְׁעַל יְדֵי קִרְבָּנוֹתָיו וְעִבּוּדוֹתוֹ תִּשְׁרָה שְׂכִינָה בְּכֶם וְתִדְעוּ שֶׁהַמְּקוֹם בְּחָר בוֹ.

7. Rashi on Leviticus 9:23

AND THEY CAME OUT AND BLESSED THE PEOPLE — They said the words that conclude “The Prayer of Moses” (Psalms 90:17): “May the beauty of the Lord our God be upon us” — i. e. May it be God’s will that the Shechinah may rest upon the work of your hands (see Rashi on Exodus 39:43). They invoked just this blessing and not another formula because during the whole seven days of the installation when Moses was setting up the Tabernacle and officiating therein and dismantling it daily the Shechinah had not rested upon it and the Israelites felt ashamed, saying to Moses: “O, our Teacher Moses! All the trouble which we have taken was only that the Shechinah may dwell amongst us, so that we may know that the sin of the golden calf has been atoned for on our behalf!” He therefore had said to them (v. 6): “This is the thing which the Lord commanded that ye should do so that the glory of the Lord may appear unto you” (i. e. only after these offerings will have been brought by Aaron (cf. v. 7) will God’s glory appear unto you). My brother Aaron is more worthy and excellent than I am, so that through his sacrifices and ministrations the Shechinah will rest upon you, and ye will thereby know that the Omnipresent God has chosen him to bring His Shechinah upon you.

8. בבלי סוכה ב.

סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה... מנה"מ אמר רבה דאמר קרא למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה משום דלא שלטא בה עינא.

8. Bavli Sukka 2A

A sukka that is more than twenty cubits high is unfit. From where are these matters: Rabba said as the verse states: “So that your future generations will know that I caused the children of Israel to reside in sukkot. Up to twenty cubits high, a person is aware that he is residing in a sukka. more than twenty cubits high, a person is not aware that he is residing in a sukka because his eye does not catch sight of the roof.

9. מדרש תנחומא, פרשת פקודי, סימן י"א

למה לא עמד מיד. אלא מפני שחשב הקדוש ברוך הוא לערב שמחת המשכן בשמחת היום שנולד בו יצחק אבינו, לפי שבאחד בניסן נולד יצחק. אמר הקדוש ברוך הוא, הריני מערב שמחתכם שמחה בשמחה. והיו ליצני הדור מרננין ומהרהרין ואומרין למה נגמרה מלאכת המשכן ואינו עומד מיד. ולא היו יודעים מחשבתו ועצתו של הקדוש ברוך הוא. ועל זה אמר דוד המלך, כי שמחתי ה' בפעלך במעשה ידיך ארנן (תהל' צב ה). כי שמחתי ה' בפעלך, זה אהל מועד. במעשה ידיך ארנן, זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו. מה גדלו מעשיך ה', מאד עמקו מחשבותיך (תהלים צב ו), שהיית חושב לערב שמחה בשמחה, יום שנולד יצחק אבינו. ואותו היום נטל עשר עטרות, כדאיתא בסדר עולם וגו'. ולפיכך, איש בער לא ידע (שם שם ז), אלו הליצנין והטפשין שבדור שלא היו יודעים מחשבתו של הקדוש ברוך הוא.

9. Midrash Tanchuma

Why was it not erected immediately? Because the Holy One, blessed be He, wished to combine the festivities of the erection of the Tabernacle with the celebration of the birthday of our patriarch Isaac. Isaac was born on the first day of Nisan. The Holy One, blessed be He, said to Himself: I will combine the celebrations. The scoffers in that generation grumbled and complained, saying: "The work of the Tabernacle has already been completed and it still has not been set up." They were not aware of the plan and the intention of the Holy One, blessed be He. Because of this King David declared: For thou, Lord, hast made me glad through Thy work; I will exult in the works of Thy hands (Ps. 92:5). For Thou, Lord, hast made me glad through thy work alludes to the Tent of Meeting. I will exult in the works of Thy hands refers to the building of the Temple, may it be rebuilt speedily in our time. How great are thy works, O Lord: Thy thoughts are very deep (ibid., v. 6) relates to the fact that You decided to combine the celebration of the erection of the Tabernacle with the celebration of the birthday of our patriarch Isaac. That day he received ten crowns, as discussed in Seder Olam....Therefore it says: A brutish man knoweth not, neither doth a food understand this (ibid., v. 7). A brutish man knoweth not alludes to the scoffers and fools of that generation, who did not know the thoughts of the Holy One, blessed be He.

10. אור החיים שמות כה:ח

ושכנתי בתוכם. ולא אמר בתוכו לומר שהמקום אשר יקדישו לשכנו יהיה בתוך בני ישראל שיקיפו המשכן בד' דגלים. ואולי כי דברים אלו הם תשובה למה שחשקו ישראל (במד"ר פ"ב) בראותם בהר סיני שהיה ברוך הוא מוקף בדגלי המלאכים והוא אות בתוכם וחשקו אהב להיות כן בתוכם, ולזה באה התשובה מבוהן לבות ואמר ועשו לי מקדש ושכנתי כמו כן בתוכם.

10. Or HaHaim

"And I shall dwell in their midst:" It does not say, "in its midst," suggesting that the place they are to sanctify for His dwelling is in the midst of the Israelites, who are to surround the Tabernacle with their banners on all four sides. Perhaps these words are God's response to the desire of the people when they saw at Mount Sinai that God was surrounded by the angels' banners, while He was a sign in their midst. They lovingly desired that so He should be in their midst. (See Bamidbar Rabba 2:3) So the response of the One who penetrates the human heart was, "Let them make Me a sanctuary and I will dwell in it, as they wish."

11. Milan Kundera - The Book of Laughing and Forgiving

Things deprived suddenly of their putative meaning, the place assigned them in the ostensible order of things... make us laugh. Initially, therefore, laughter is the province of the Devil. It has a certain malice to it (things have turned out differently from the way they tried to seem), but a certain beneficent relief as well (things are looser than they seemed, we have greater latitude in living with them, their gravity does not oppress us). The first time an angel heard the Devil's laughter, he was

horrified... The angel was all too aware the laughter was aimed against God and the wonder of His works.... He opened his mouth and let out a wobbly, breathy sound... and endowed it with the opposite meaning. Whereas the Devil's laughter pointed up the meaninglessness of things, the angel's shout rejoiced in how rationally organized, well conceived, beautiful, good, and sensible everything on earth was....

12. William Wodsworth - 'Ode on Intimations of Immortality'

Not in entire forgetfulness,
And not in utter nakedness,
But trailing clouds of glory do we come
From God, who is our home
there hath past away a glory from the earth.